

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep

0032 OSLO

Vår fil: B14-CL022
Vårt Arkiv: 402
Saksbehandler: Cato Lie

Oslo 31. oktober 2014

Hørings svar – forslag til forenkling av det norske anskaffelsesregelverket

Vi viser til deres brev datert 20. juni 2014.

1. Innledning

FFO konstaterer at Norge praktiserer ett av de strengeste og mest rigide regelverk for offentlige anskaffelser i Europa. Grunnen er at Norge har valgt å implementere nesten hele EUs omfattende regelverk også for anskaffelser under EUs terskelverdier. Dette har fått negative konsekvenser for mange norske borgere.

FFO erfarer at norsk anbudspraksis ikke fungerer etter hensikten. Anskaffelsesregelverket praktiseres svært strengt, genererer høye kostnader og er preget av unødvendig byråkrati. Pris er blitt vektlagt høyere enn kvalitet ved svært mange offentlige anskaffelser som berører våre grupper.

På hjelpemiddelområdet har en rigid praktisering av Lov om offentlige anskaffelser gitt uheldige konsekvenser. Faktum er at mange av hjelpemidlene krever individuell tilpasning, for å fungere godt for den enkelte hjelpemiddelbruker. Flere hjelpemiddeltilbydere med kvalitetsprodukter med gode tilpasningsmuligheter er blitt avvist på grunn av små teknikaliteter og på grunn av at de ikke kunne konkurrere på pris. Flere av disse er nå helt ute av markedet. Dessuten har enkelte manglet tilstrekkelig kompetanse om regelverket til å kunne levere tilbud. Dette har begrenset produktutvalget betydelig og har til syvende og sist gått utover hjelpemiddelbrukerne.

Et annet eksempel er kommuners anbudsutsetting av brukere med behov for ressurskrevende tjenester. Navngitte enkeltpersoners behov blir lagt ut på offentlig anbud uten hensyn til personvernet og uten å ivareta respekten for enkeltindividet. Denne anbudsutsettingen har skapt betydelig offentlig debatt.

2. FFOs hovedsynspunkter

- FFO går imot forslaget om å gå helt bort fra tradisjonell anbudsrett.
- FFO støtter forslaget om å fjerne forhandlingsforbudet.
- FFO støtter forslaget om etablering av et minimumsregelverk under EUs terskelverdi.

- FFO mener at individnære og brukersensitive anskaffelser som omfatter individuelt tilpassede produkter eller tjenester og kroppsnære hjelpemidler, unntas fra Lov om offentlige anskaffelser.
- FFO støtter forslaget om å tildele kontrakter basert på brukervalg for helseomsorgs og bistandstjenester til ressurskrevende brukere.
- FFO går imot forslaget om å fjerne bestemmelsen om universell utforming i loven.

3. Noen generelle prinsipper.

FFO er generelt positiv til en forenkling av anskaffelsesregelverket og en oppmykning av praktiseringen av Lov om offentlige anskaffelser. Etablering av et regelverk for offentlige anskaffelser gjennom etablering av et minimumsregelverk under EUs terskelverdier er et forslag vi støtter.

Noen krav skal være oppfylt ved alle anskaffelser, mens andre bør oppfylles avhengig av hvilken anskaffelse det gjelder. Vi mener at detaljeringsgraden må ned og det må gis rom for utøvelse av skjønn og dermed gis større tillit til offentlige innkjøpere. De må selv ta ansvar for å gjøre gode innkjøp, uten unødvendig byråkrati.

Dessuten mener vi at åpenhet er viktig for å unngå korrupsjon, mens for stor åpenhet kan forfordle noen leverandører.

Det kan på noen innkjøpsområder være hensiktsmessig å gi rom for forhandlinger i etterkant, slik at best resultat oppnås. Da må imidlertid alle relevante leverandører bli hørt. Vi er opptatt av at det ikke oppstår situasjoner hvor en ønsket leverandør, som ikke har lavest pris, får tilslaget etter forhandlinger med redusert pris som konsekvens. Ordningen må sikres forutsigbarhet for brukere, leverandørene og samtidig sikre nødvendig fleksibilitet i anskaffelsene.

FFO går derfor imot forslaget om å gå helt bort fra tradisjonell anbudsrett, men støtter forslaget om å fjerne forhandlingsforbudet.

4. Viktige områder for FFO

Hjelpemiddelområdet

Konkurransesituasjonen i hjelpemiddelbransjen, hvor NAV er innkjøper, er betydelig svekket etter innføringen av Lov om offentlige anskaffelser. Det er svært få leverandører igjen i dette markedet. Manglende forutsigbarhet for bruker og leverandør har vært et stort problem. Mange brukere, som er blitt vant til og trives med et produkt, har erfart at produktet de har behov for ikke lenger finnes på markedet.

Et eksempel er ørepropper til høreapparater. Her ble alle lokale produsenter avskrevet som tilbydere og tilbudet gikk til én leverandør med produksjon i utlandet. Beslutningen var basert kun på laveste pris og kvalitetselementet var totalt fraværende ved denne anskaffelsen. Folks ører er ulike og å kutte ut kvalitetskrav som kan ivareta individuelle behov, fikk store konsekvenser for mange høreapparatbrukere.

Mange norske hjelpemiddeleverandører med gode kvalitetsprodukter ble som følge av denne praksisen borte fra markedet. Det førte i sin tur til at innovasjonselementet ved anskaffelser på hjelpemiddelområdet ble borte. Senere har imidlertid praksis i NAV blitt

noe endret ved at innovasjonselementet er tatt inn igjen som sentralt premiss i de fleste anskaffelser.

FFO ønsker å ha et system med leverandørmangfold, særlig på de viktigste kroppsnære produktene brukerne har behov for. Rullestoler er eksempel på et produkt som i de aller fleste tilfeller må spesialtilpasses. Enkle hjelpemidler som kan brukes av mange, for eksempel rullestolramper, kan etter vårt syn kjøpes inn gjennom en tradisjonell rammeavtale.

Etter siste prisforhandling av spesialutstyr til biler ble systemet dramatisk endret, ved at enkelte leverandører ble prekvalifisert sentralt i NAV. Selve innkjøpsprosessen ble overført til regionale bilkontor, hvor leverandør ble bedt om å levere komplett bil med aktuelt utstyr på bakgrunn av en behovsbeskrivelse. Leverandørene var dessuten ansvarlig for hele leveransen. FFO mener dette er en gunstig løsning men volumet på innkjøp (det kjøpes eksempelvis inn langt flere rullestoler enn biler med spesialutstyr), gjør det utfordrende å overføre et slikt system til de fylkeskommunale hjelpemiddelsentralene, men ikke umulig.

FFO mener det er behov for et system som bedre ivaretar brukernes individuelle behov og sikrer den enkelte bruker en tydelig medbestemmelsesrett ved valg av hjelpemiddel. Et system med innkjøp regionalt eller fylkeskommunalt på alle brukersensitive områder mener vi kan være hensiktsmessig. NAV sentralt skal i et slikt system kun prekvalifisere aktuelle leverandører. Innkjøp av disse produktene lokalt vil fordre at innkjøpskompetansen lokalt bygges opp, mens byråkratiet på innkjøpsområdet i NAV sentralt kan bygges ned.

Ressurskrevende tjenester

Kommunenes praksis med å anbudsette brukere med behov for ressurskrevende tjenester er i strid med FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som Norge har signert og ratifisert, både med hensyn til personvernet og respekten for enkeltindividet.

Anbudene omfatter valg av bosted, hvor foreslått løsning ofte har et institusjonslignende preg og tilhørende tjenestetilbud. FFO mener det er svært viktig for brukeren ikke å miste et trygt og godt fungerende boligtilbud og gode tjenester, på grunn av et lavere tilbud fra en annen leverandør. Det er uholdbart både for sårbare brukere og apparatet rundt når de blir kasteballer i et anbudssystem.

Forenklingsutvalget foreslår at det innføres en særlig adgang til å tildele kontrakter på bakgrunn av brukervalg innen helse- og sosialsektoren. Dette er et forslag FFO støtter. Dette gjelder både som avropsmekanisme ved tildeling av kontrakter innenfor rammeavtaler, og som tildelingskriterium ved tildeling av ordinære kontrakter om helse- og sosialtjenester. Når det gjelder varighet på rammeavtaler, foreslår utvalget en særbestemmelse som slår fast at det ved kjøp av helse- og sosialtjenester ikke gjelder en hovedregel om maksimal varighet på fire år. Her skal rammeavtalens varighet som hovedregel tilpasses brukerens behov og kontraktens formål/gjenstand.

FFO mener at brukersensitive anskaffelser unntas fra loven, herunder anskaffelser på hjelpemiddelområdet og anbud som omfatter tjenester til ressurskrevende brukere.

5. Universell utforming

FFO ønsker å opprettholde følgende formulering i Anskaffelsesloven § 6 som omhandler livssyklus kostnader, universell utforming og miljø - og lyder:

«Statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal under planleggingen av den enkelte anskaffelse ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen.»

Mindretallet i Forenklingsutvalget mener at en regel om at det skal tas hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljø under planleggingsfasen må opprettholdes. Disse medlemmer mener at en slik regel skaper bevissthet hos oppdragsgiver om hva som bør prioriteres i planleggingen og at universell utforming er bra for alle, og at det kan bidra til smarte løsninger og innovasjon.

Hensynet til universell utforming ble tatt inn i regelverket ved en lovendring i 2006, bl.a. som en gjennomføring av direktiv 2004/18/EF i norsk rett. De samme kravene følger også av annen sentral lovgivning. Etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 13 første ledd skal offentlige virksomheter *«arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten»*. Samme plikt påligger private virksomheter som er *«rettet mot allmennheten»*. Det vises også til plan- og bygningsloven § 29-3 første ledd, hvor det heter at alle byggetiltak etter sin funksjon skal være universelt utformet, og rekken av detaljerte regler om universell utforming i byggeteknisk forskrifts kapittel 8 og 12.

FFO er av den oppfatning at prinsippet om universell utforming bør omtales i alt relevant lovverk, herunder også Lov om offentlige anskaffelser, for å stimulere til at Norge blir universelt utformet innen 2025.

FFO går på denne bakgrunn imot forslaget om å fjerne bestemmelsen om universell utforming i loven og støtter mindretallets syn på dette punkt.

6. Konklusjon

FFO er positiv til en forenkling av anskaffelsesregelverket og en oppmykning av praktiseringen av Lov om offentlige anskaffelser. FFO ønsker imidlertid at tjenesteområder som omfatter individuelt tilpassede produkter eller tjenester og kroppsnære hjelpemidler, unntas fra Lov om offentlige anskaffelser.

Forslaget om å fjerne formuleringen om universell utforming i loven er svært uheldig, også sett i lys av regjeringens mål om et universelt utformet Norge innen 2025. FFO går derfor imot flertallet i utvalget og vil beholde paragrafen slik den er formulert i dag.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGRUPPE

Knut Magne Ellingsen (s)
Leder

Liv Arum
Generalsekretær